

آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها

(موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۴۸۲/ت/۳۲۵۶۱ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۰ و اصلاحیه شماره ۱۵۲۷۳۲/ت/۴۱۹۵۶ ک مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۰ هیأت وزیران)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۵/۵ بنا به پیشنهاد شماره ۵۷۳۸۳-۱ مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۱۶ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۲۲) قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳/۵/۱۰ آئین نامه اجرائی قانون یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- علاوه بر عبارات و اصطلاحات مندرج در ماده (۲) قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می رود:

قانون: قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳

جداسازی: جدا کردن زباله ها از یکدیگر

بازیافت: فرآیند تبدیل پسماند به مواد یا انرژی قابل استفاده مجدد

کارگروه ملی: کارگروه ملی مدیریت پسماندها

صندوق: صندوق ملی محیط زیست (موضوع بند "ب" ماده (۶۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب (۱۳۸۳))

مؤسسه استاندارد: مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

جزء ویژه: آن دسته از پسماندهای ویژه ایجاد شده توسط اشخاصی که عمدتاً تولیدکننده پسماند عادی هستند.

سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ماده ۲- برای دستیابی به هماهنگی بین دستگاه های مذکور در قانون، کارگروه ملی با ترکیب زیر تشکیل می شود:

- رییس سازمان حفاظت محیط زیست (رییس کارگروه)

- معاون وزارت کشور (رییس سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور)

- معاون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

- معاون وزارت صنایع و معادن

- معاون وزارت نفت

- معاون وزارت نیرو

- معاون وزارت جهاد کشاورزی

- معاون مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

- معاون سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

- معاون سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

- معاون شهرداری تهران

- معاونان سایر دستگاه ها حسب مورد

تبصره - کارگروه استانی جهت هماهنگی در سطح استان با ترکیب مدیران دستگاه‌های مذکور در استان به مسؤلیت معاون امور عمرانی استانداری و دبیری مدیرکل حفاظت محیط‌زیست استان تشکیل می‌گردد. کارگروه مذکور می‌تواند در صورت لزوم کارگروه‌های شهرستانی را با ترکیب مشابه به مسؤلیت معاون فرماندار در سطح شهرستان‌ها تشکیل دهد.

ماده ۳- وظایف کارگروه ملی با رعایت قانون به شرح زیر می‌باشد:

- تدوین، تنظیم و بازنگری جداول فهرست پسماندهای موضوع تبصره (۲) ماده (۲) قانون برای تصویب در شورای عالی حفاظت محیط زیست. دستگاهها باید فهرست پسماندهای ویژه مورد نظر خود را به کارگروه ملی اعلام نمایند و دستگاه‌های پیشنهاد دهنده در هنگام بررسی موارد پیشنهادی خود با حق رأی در کارگروه حضور می‌یابند.
- ایجاد هماهنگی بین دستگاهها، برای پیشنهاد استانداردهای مقرر در قانون به مؤسسه استاندارد.
- ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های مجری قانون در اجرای امور فرهنگی، آموزشی و اطلاع رسانی.
- پیشنهاد اصلاح فهرست موضوع ماده (۱۲) آیین‌نامه ناظر بر اخذ هزینه‌های بازیافت از تولیدکنندگان و واردکنندگان.
- پیشنهاد برای گسترش استفاده از مواد اولیه بازیافتی.
- پیشنهاد ضوابط و دستورالعمل‌های مربوط به:

الف- دفع، پردازش و بازیافت پسماندها

ب- حدود تشخیص پسماندهای ویژه

پ- شیوه‌های تولید و مصرف به نحوی که پسماند کمتری ایجاد شود.

ت- چگونگی واگذاری مدیریت اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی سرمایه‌گذاری در امور مدیریت پسماندها
ارایه سایر پیشنهاد‌های مرتبط با مدیریت پسماندها

تبصره- پیشنهاد‌های موضوع بندهای (۵)، (۶) و (۷) جهت تصویب به شورای عالی حفاظت محیط زیست ارایه و در صورت نیاز به تصویب نهایی در نهادهای دیگر به آنها ارجاع می‌گردد.

ماده ۴- مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی باید طرح جامع و تفصیلی مدیریت پسماند را به گونه‌ای تهیه کنند که در مراکز استان‌ها و همچنین شهرهای با جمعیت بیش از یک میلیون نفر تا پایان سال ۱۳۹۰ و در سایر شهرها و روستاها تا پایان سال 1392، همه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع‌آوری نمایند.

تبصره ۱- طرح جامع یادشده در کارگروه تبصره ماده (۲) این آیین‌نامه و طرح تفصیلی آن در شورای اسلامی مربوط تصویب می‌شود.

تبصره ۲- جزء ویژه پسماندهای عادی و کشاورزی، پسماند عادی محسوب نشده اما مدیریت اجرایی آن به عهده مدیریت اجرایی پسماند عادی می‌باشد که در برنامه راهبردی مدیریت پسماند عادی، اجزای آن پیش‌بینی خواهد شد.

تبصره ۳- اعتبارات موردنیاز برای آموزش و اطلاع‌رسانی پسماندها توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) تأمین خواهد شد.

ماده ۵- وزارت کشور باید با هماهنگی سازمان شیوه‌نامه‌های اجرایی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی و پسماند ویژه تبدیل شده به پسماند عادی از قبیل تولید، ذخیره‌سازی، جمع‌آوری، جداسازی، حمل‌ونقل، بازیافت، پردازش و دفع را با رعایت ماده (۱۱) قانون، شش ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و به مورد اجرا گذارد.

تبصره- شیوهنامه‌های موضوع این ماده پس از تهیه و انتشار در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران به منزله اعلام بوده و لازم‌الاجرا می‌باشد.

ماده ۶- وزارت کشور موظف است:

- ضوابط، مقررات و دستورالعمل‌های قانونی را به مدیریت‌های اجرایی پسماند عادی و شوراهای اسلامی ابلاغ نماید.
- بانک اطلاعاتی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی را تهیه و برای تکمیل بانک اطلاعاتی جامع پسماندها به سازمان ارایه نمایند.
- محل دفع پسماندهای عادی را بر اساس ضوابط زیست‌محیطی و با هماهنگی سازمان و وزارت جهادکشاورزی تعیین نماید.
- شیوهنامه انعقاد قرارداد و ارجاع عملیات مدیریت پسماند به اشخاص حقیقی و حقوقی ذی‌صلاح را تهیه نماید.
- شیوهنامه‌های اجرایی سازماندهی اشخاص حقیقی و حقوقی که قبل از تصویب قانون و آیین‌نامه در عملیات مدیریت پسماند عادی فعالیت داشته‌اند را تهیه نماید.
- با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تهیه شیوه‌نامه موضوع ماده (۵) قانون همکاری نماید.

ماده ۷- محل‌های دفع تعیین شده پسماندها در صورت لزوم، با اجرای مفاد قانون نحوه خرید و تملک در اختیار مدیریت‌های اجرایی پسماندها قرار گرفته تا طبق ضوابط و مقررات مربوط بهره‌برداری گردد.

ماده ۸- تولیدکنندگان پسماند عادی و اشخاص حقیقی و حقوقی مسؤول مراکز و مجتمع‌هایی که پسماند عادی تولید می‌کنند، از قبیل ساکنین منازل، مدیران و متصدیان مجتمع‌ها و شهرک‌ها، اردوگاه‌ها، سربازخانه‌ها، واحدها و مجتمع‌های تجاری، خدماتی، آموزشی، تفریحی و تفرجگاهی در قبال مدیریت اجرایی پسماند عادی پاسخگو بوده و ملزم به رعایت مقررات و شیوهنامه‌های آیین‌نامه می‌باشند.

ماده ۹- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به عملیات ساختمانی و عمرانی از هر قبیل در سطح شهر، روستا و بخش می‌نمایند، باید مقررات و شیوهنامه‌های مربوط در خصوص جداسازی، ذخیره و انتقال نخاله‌های ساختمانی را رعایت نمایند.

ماده ۱۰- بخشداری‌ها باید بر اساس شیوهنامه‌های ارسالی از طرف وزارت کشور نسبت به جمع‌آوری، حمل و دفع پسماندهای عادی بین راهی از قبیل پسماندهای رستوران‌ها، پمپ بنزین‌ها و سایر تأسیسات اطراف راه‌ها و حریم راه‌ها اقدام نمایند.

تبصره - راهداری‌ها باید در مدیریت پسماندهای حریم جاده‌ها و اماکن بین راهی با بخشداری‌ها همکاری نمایند.

ماده ۱۱- کلیه مراکز تولیدکننده پسماندهای ویژه همچنین تولیدکنندگان جزء ویژه پسماند عادی (خانگی) باید نسبت به جداسازی پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی در محل تولید اقدام نمایند.

ماده ۱۲- تولیدکنندگان و واردکنندگان اقلام مشروح زیر باید پسماند حاصل از کالاهای خود را بازیافت نمایند. در صورتی که نتوانند به این امر اقدام نمایند، باید برابر نیم در هزار ارزش کالا را همزمان با فروش و یا ورود به صندوق پرداخت نمایند. صندوق باید به نسبت بازیافت پسماند حاصل از هر یک از اقلام مزبور، مبالغ دریافتی را در اختیار واحدهای بازیافت کننده آن قلم از پسماند قرار دهد. متخلفین به مجازات‌های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

- مواد پلیمری از قبیل پلاستیک‌ها، PET و لاستیک

- کالاهای شیشه‌ای، کریستال

- اشیای ساخته شده از فلزات ساده و آلیاژی

- اشیای ساخته شده از چوب و نئوپان
- کالاهای ساخته شده از کاغذ و مقوا
- انواع روغن‌های روانکار
- کالاهایی که حداقل از دو جز شیشه، فلز، پلیمر، سلولز تشکیل شوند.
- لوازم برقی و الکترونیکی
- انواع مصالح ساختمانی از نوع کانی‌های غیرفلزی

تبصره ۱- واحدهای تولیدی که از مواد اولیه بازیافتی استفاده می‌کنند، به ازای استفاده از این‌گونه مواد از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۲- واحدهای تولیدی که محصولات خود را صادر می‌کنند و یا واردکنندگانی که کالای خود را مرجوع می‌کنند، به ازای میزان کالای صادرشده و یا مرجوعی، از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۳- تجدیدنظر در ارقام و مبلغ مذکور حسب مورد پس از طرح در کارگروه ملی با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده ۱۳- تولیدکنندگان، واردکنندگان و کسانی که مسئولیت بسته‌بندی مواد و محصولاتی که منجر به ایجاد پسماندهای ویژه می‌گردند (از جمله سموم و کودهای شیمیایی) باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل‌ونقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف و نیز اشیاء و موارد آلوده شده به آنها را پس از تأیید مراجع ذیربط، بر روی بسته بندی درج نمایند.

ماده ۱۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی باید از طریق گمرکات، از ورود کالاهایی که بر اساس فهرست اعلام شده از سوی سازمان، دارای پسماند ویژه غیرمجاز می‌باشد جلوگیری نماید.

ماده ۱۵- سازمان باید نسبت به تدوین فهرست کالاهایی که پس از مصرف، پسماند بیشتر یا پسماند با بازیافت مشکل‌تر و یا پسماند خطرناک ایجاد می‌کنند اقدام و شیوه‌نامه نحوه مدیریت آنها را تهیه و حسب مورد به دستگاه ذیربط اعلام نماید.

ماده ۱۶- مؤسسه استاندارد باید ظرف یکسال پس از ابلاغ این آیین‌نامه استانداردهای زیر را تدوین نماید:

- استاندارد کاغذ و پلاستیک بازیافتی و موارد مجاز استفاده آنها از جنبه‌های فنی و بهداشتی
- استانداردهای کود آلی بخصوص کود کمپوست حاصل از پردازش پسماندهای عادی و کشاورزی
- استاندارد تأسیسات و تجهیزات مرتبط با مدیریت پسماندها از جمله دستگاه‌های زباله سوز و نوع پسماندهای مورد پذیرش از جنبه فنی و بهداشتی
- استاندارد علائم نشان دهنده نوع و جنس پلاستیک‌ها و نیز پلاستیک‌های قابل تجزیه در طبیعت
- استاندارد سایر مواردی که حسب مورد از سوی کارگروه ملی پیشنهاد می‌شود.

ماده ۱۷- واحدهای بازیافت که با ضوابط زیست‌محیطی سازمان تطابق داشته باشند، از حداکثر تسهیلاتی که برای احداث و ادامه فعالیت واحدهای صنعتی در نظر گرفته می‌شود برخوردار خواهند بود.

تبصره ۱- در صورت پرداخت هرگونه یارانه یا تعلق نرخ ترجیحی برای حمایت از انواع کود شیمیایی، کودهای کمپوست نیز به همان میزان بهره‌مند خواهند شد.

تبصره ۲ - وزارت نیرو باید برق حاصل از بازیافت را بر اساس تصویب نامه شماره ۱۶۸۲۵/ت/۳۳۱۸۸ مورخ ۱۳۸۴/۴/۸ خریداری نماید.

ماده ۱۸ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی باید با همکاری دستگاه های اجرایی ذی ربط در هر مورد، نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران ذی صلاح حقیقی و حقوقی اقدام نماید.

ماده ۱۹ - تولیدکنندگان پسماندهای ویژه مندرج در جدول شماره (۱) ملزم به کاهش مقدار و یا شدت آلودگی پسماندها مطابق جدول مذکور بوده و باید پسماند تولیدی و ظرفیت فعالیت خود را در فرم های اظهارنامه ثبت و به سازمان گزارش نمایند. جدول مذکور حسب مورد با پیشنهاد سازمان (کارگروه ملی) و تصویب هیأت وزیران قابل تغییر می باشد. متخلفین از مفاد این ماده به حداکثر مجازات مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد. سازمان باید ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، نسبت به تهیه فرم های اظهارنامه مربوط اقدام نماید.

جدول شماره ۱- موضوع ماده (۱۹)

تولید کنندگان پسماند	نوع پسماندها	میزان پسماند و یا مشخصات آن
واحدهای تصفیه دوم روغن	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۲۰ درصد وزن روغن پایه تولیدی
واحدهای کلرآلکالی با سل جیوه	پسماندهای جیوه ای خشک	حداکثر تا ۲/۵ در صد وزن کلر تولیدی
تولید روی به روش انحلال در اسید	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۴ برابر وزن روی تولیدی

ماده ۲۰ - کلیه تولیدکنندگان، واردکنندگان و توزیع کنندگان کالا و مواد باید مشخصات، مقدار و نحوه مدیریت پسماند ویژه خود را به شرح مندرج در اظهارنامه، به سازمان و دستگاه ذی ربط ارائه نمایند. متخلفین از مفاد این ماده به مجازات های مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۲۱ - پسماندهای دامپزشکی به عنوان پسماندهای ویژه کشاورزی، مشمول ماده (۱۱) قانون می باشند.

ماده ۲۲ - سازمان باید با رعایت ماده (۱۱) قانون، بر اساس کمیت و کیفیت پسماندهای ویژه صنعتی، محل های مناسب دفع آنها را مطالعه و به وزارتخانه های کشور و صنایع و معادن پیشنهاد نماید.

ماده ۲۳ - سازمان باید ضوابط زیست محیطی محل های دفع و دفن پسماندها اعم از ویژه و عادی را تعیین و به دستگاه های ذی ربط اعلام نماید.

ماده ۲۴ - سازمان حسب مورد مرجع تشخیص حد تبدیل پسماند ویژه و عادی به یکدیگر بر اساس تعیین میزان و غلظت عامل خطرناک در پسماند می باشد.

ماده ۲۵ - دستگاه های ذی ربط باید قبل از صدور مجوز محل دفن زباله ها و پسماندها نسبت به استعلام و اخذ تأییدیه وزارت نیرو در زمینه عدم تأثیر پذیری منابع آبی اقدام نماید.

ماده ۲۶ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید در شرح خدمات مشاوران تهیه کننده طرح های توسعه و عمران، اجرای تبصره (۱) ماده (۱۲) قانون را منظور نماید.

ماده ۲۷ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید تا شش ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه، معیارها و ضوابط موضوع ماده (۵) قانون را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۲۸ - مدیریت اجرایی پسماندها باید از خدمات کارشناسان و متخصصین واجد شرایط (به طور ترجیحی بهداشت محیط و محیط‌زیست) استفاده نمایند.

ماده ۲۹ - مراجع مسؤول موضوع ماده (۷) قانون مدیریت پسماندها، به منظور کنترل انتشار آلودگی‌های ناشی از انتقال زباله‌ها و پسماندها به منابع آبی به ویژه منابع تأمین کننده آب شرب، از دفع پسماندهای موجود در آبراهه‌ها، منابع آبی و مخازن پشت سدها جلوگیری نمایند.

ماده ۳۰ - سوزاندن پسماند در محیط آزاد و یا در پسماندسوزهای غیراستاندارد و مغایر با ضوابط و شیوه‌نامه‌های مربوط، ممنوع است.

ماده ۳۱ - تخلیه‌کنندگان پسماندهای ویژه در اماکن غیرمجاز و همچنین خودروهای تخلیه‌کننده پسماندهای ویژه حسب مورد، به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در مواد (۱۶) و (۲۰) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۲ - سازمان باید تا یک‌سال پس از ابلاغ این آیین‌نامه، بانک اطلاعاتی جامع پسماندها را با همکاری دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی ذیربط تهیه نماید.

ماده ۳۳ - نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه، تابع آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل مواد خطرناک (موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۸۷۰/ت/۲۰۲۰ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ هیأت وزیران) و اصلاحیه‌های بعدی آن خواهد بود.

ماده ۳۴ - کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه می‌نمایند باید مفاد کنوانسیون بازل را رعایت نموده و اطلاعات لازم را در اختیار سازمان (مرجع ملی کنوانسیون بازل) قرار دهند. اشخاص حقیقی و حقوقی که مفاد کنوانسیون را رعایت نکنند یا اطلاعات نادرست به سازمان ارائه نمایند به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۵ - زباله‌های دریایی و مصالح لایروبی دریایی تابع ضمیمه پنجم کنوانسیون MARPOL و کنوانسیون دفع مواد زاید در دریا بوده و کارگروه ملی باید در تدوین ضوابط و شیوه‌نامه‌های مربوط، مفاد کنوانسیون مزبور را لحاظ نماید.

ماده ۳۶ - نیروهای انتظامی و مأمورین سازمان، همچنین مأمورین وزارت کشور، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخش‌داری‌ها در صورتی که وظایف ضابطین قوه قضاییه را زیر نظر دادستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای قانون و آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های ناشی از آن در ردیف ضابطین قوه قضاییه قرار می‌گیرند. وزارتخانه‌های کشور و دادگستری باید زمینه‌های آموزش، تنظیم و تدوین شیوه‌نامه نحوه اقدام مأموران مذکور را فراهم آورند. مأمورین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو باید نسبت به شناسایی، گزارش و پیگیری از تخلف‌های مرتبط با این قانون اقدام نمایند.

ماده ۳۷ - دستگاه‌های مذکور در تبصره ماده (۶) قانون، باید در اجرای تکالیف این تبصره، برنامه سالانه خود را تنظیم و اعتبارات لازم را پیش‌بینی تا در قانون بودجه گنجانده شود.

ماده ۳۸ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور باید اعتبارات لازم جهت اجرایی شدن این آیین‌نامه را در لوایح بودجه پیش‌بینی نماید.

ماده ۳۹- دستگاه‌های مشمول ماده (۲۱) عبارتند از: وزارت کشور (بخشداری‌ها)، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور (شهرداری‌ها و دهیاری‌ها)، سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنایع و معادن، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت راه و ترابری.